

(català)

ENTREVISTA A FELÍCIA FUSTER

(10/02/2001)

FF: Felícia Fuster

LJ: Lluïsa Julià

NA: Nora Ancarola

Dissabte 10 de febrer a les 5 de la tarda.

LJ: Felícia, parla'ns sobre la Barcelona que tu vas conèixer en la teva infantesa, perquè com expliques en el relat "*A dins, a fora*" inclòs a *Barceldones* (Eds. de L'Eixample, 1989) sempre l'has viscuda un punt des de fora.

FF: Jo vaig néixer a la Barceloneta. L'any 1921 això vol dir fora de Barcelona. Allí hi vaig passar tota la meva infantesa, entre el balcó perquè jo era filla única i no em deixaven sortir molt, i els carrers del voltant de casa.

LJ: D'on prové la teva família?

FF: Tota la meva família era d'aquí, catalana. Els meus avis tenien una ferrateria a la Barceloneta i tant el meu pare com la meva mare hi treballaven. A la botiga se sentia parlar el català de maneres diferents, sobretot el valencià, perquè n'hi havia molts al barri i venien a la botiga, a comprar.

LJ: On vas anar a escola?

FF: Anava a una escola privada del carrer Jaume I, un carreró paral·lel a la Via Laietana, prop de la plaça Sant Jaume. Això volia dir creuar els límits del barri, travessar Santa Maria del Mar amunt... [Capmany]

LJ: Quan comences a escriure?

FF: De ben petita ja tenia afició a escriure, potser perquè la meva mare també feia versos. Els feia bonics, m'interessaven. Això va fer que jo em sentís molt portada a escriure.

NA: També de llavors arrenca la teva afició per la pintura?

FF: Sí, sí, també. Dibueixava i pintava pel goig de fer-ho i pels meus pares que n'estaven molt contents.

LJ: On continues estudiant?

FF: Vaig anar a l'Institut de la Dona Catalana i després vaig fer el batxillerat a l'Institut Maragall. Quan acabava les classes, al vespre, anava a l'Escola Massana.

NA: Quines especialitats vas fer-hi?

FF: Vidre, gravat, dibuix i pintura. Això era el 1931. [POT SER EL 31? SOLS TENIA 10 ANYS, POTSER EL 33?]

NA: Recordes algun fet destacat d'aquells anys de l'Escola Sant Jordi, abans de la guerra?

FF: Vam fer una exposició de gravat a Madrid. Recordo l'anècdota que el fill del professor de gravat tenia com gelosia del que jo feia i no sé com, el fet és que un del meus objectes es va trencar.

NA: Això sí que és gelosia! I recordes alguns dels teus mestres?

FF: Tenia en Josep M. Ràfols, en Montesell, de vidre, del seu fill és l'anècdota que

us he explicat de l'exposició.

LJ: Pel que dius sembla que als vint anys ja tenies molt clar que et volies dedicar a la pintura.

FF: Ja ho crec. Ho tenia claríssim.

LJ: Després arriba la guerra.

FF: Jo vaig estar tota la guerra aquí.

NA: I després?

FF: Vaig anar a l'Escola Sant Jordi, em vaig llicenciar en Belles Arts l'any 1944. Hi estudiava dibuix i pintura i mentrestant a casa hi tenia un petit taller per mi, per treballar el vidre i el gravat.

LJ: Encara vivies a la Barceloneta?

FF: Ens havíem traslladat al Guinardó en un pis que vaig conservar durant molts anys, encara després de la mort dels pares.

NA: Perquè als anys quaranta, arribaven notícies sobre el que es feia en el món de l'art a Europa o fins i tot als Estats Units?

FF: Poques que jo recordi. De fet, durant la República, a l'Institut, el batxillerat era en castellà, però jo escrivia en català. Després he intentat de perfeccionar-lo, sola.

LJ: Pel que dius sembla que has estat molt autodidacta?

FF: Segurament que sí. Jo era una mica solitària i no tenia amigues que corresponguessin a les meves inquietuds; més aviat eren atemàtiques.

NA: Sí, però l'haver estudiat Belles Arts et dona una formació en les arts plàstiques, cosa que no fas en literatura, però en canvi les dues coses es donen al mateix temps, no?

FF: Sí, sí, tens raó. En literatura no he tingut cap mena de preparació. De fet, la poesia la he escrita molt més tard, però sempre he treballat l'escriptura. En acabar Belles Arts vaig intentar anar-me'n perquè m'interessava fer altres coses de les que feia a Barcelona. El 1950 me'n vaig a París, sola, amb uns quants diners i vaig muntar un taller de vidre pensant que podria fer-ne.

NA: Així el primer que fas a París és gravat de vidre?

FF: Sí, vaig fer-ne durant un temps per a una casa molt important, però eren encàrrecs, així que al cap d'un temps ho vaig deixar perquè no era això el que jo volia.

NA: I de què vivies?

FF: De seguida vaig fer classes d'espanyol en una escola. Vaig fer moltes coses, com pintura sobre seda, uns mocadors que es venien molt bé; era una cosa totalment nova que ningú feia en aquell moment.

NA: La teva obra és informalista. Té influència de l'art abstracte que veus a París quan hi arribes?

FF: No, no és influència de l'art abstracte que s'hi feia. Jo formava part d'un grup de pintors que es van interessar pel que jo feia i d'aquí que pogués exposar a Amèrica. Ja en els anys cinquanta faig una exposició de pintura a Chicago. En les dècades posteriors vaig fer algunes exposicions a París, als anys setanta una a la galeria Muscade, a la Cloître des Billettes, i posteriorment una altra en una sala, però no van tenir cap mena de ressò.

NA: Felícia, d'on surten les referències còsmiques pròpies de la teva pintura?

FF: Són producte de la meva necessitat de llibertat que podeu trobar en tota la meva obra, com per exemple, a *Postals no escrites*, el llibre de poemes que

s'acaba de publicar. Per això vaig deixar la pintura figurativa, perquè m'hi sentia massa lligada.

NA: Les "plurivisions", la pintura en moviment, són el que reflecteixen més aquesta llibertat?

FF: Això mateix, la pintura que he fet des dels anys vuitanta. És un intent de variar la visió fixada a través del quadre en moviment. La possibilitat de contemplar-lo en posicions diverses gràcies a un mecanisme motor. Aquesta rotació fa que el quadre es pugui contemplar des de qualsevol posició.

LJ: I en poesia?

FF: Jo anava escrivint i llegia poesia. M'interessava molt García Lorca.

LJ: Em sembla veure-hi molt d'avantguardisme en el punt de partida de la teva obra, tot i l'aparença narrativa dels teus primers llibres.

FF: Potser sí. És probable que l'abstracció pictòrica també es reflecteixi en la meua poesia.

LJ: El 1983 decideixes presentar-te al premi Carles Riba de poesia i quedes finalista amb *Una cançó per a ningú i trenta diàlegs inútils*. Ho vas fer per consell d'algú? Què significa aquest premi, un dels meus reconeguts?

FF: No, no, jo no coneixia ningú. El premi em va fer molta il·lusió, sobretot perquè em van publicar el llibre sense necessitat d'esforços afegits i llavors, sí vaig començar a conèixer molta gent.

LJ: Tampoc coneixies Maria-Mercè Marçal que era membre del jurat?

FF: No, però a partir del llibre publicat la Maria-Mercè em va com adoptar i sempre ens vam relacionar molt íntimament. L'amistat va ser molt forta. Ens escrivíem sovint i quan ella era a París investigant per la seva novel·la s'estava a casa. Em va saber molt de greu la malalta que patia i vaig tenir un gran disgust per la seva mort. Més que d'influència, que crec que no n'hi ha, em va encoratjar molt a seguir escrivint.

LJ: Com realitzes la teua obra, ets metòdica?

FF: Sí, quan estava bé dedicava el matí a escriure i la tarda a pintar. Sempre començo per una idea, la poso sobre el paper i hi vaig treballant. *Versió original* el vaig escriure sota l'impacte de la guerra de Iugoslàvia.

NA: Recordo que tens una obra que té una tela metàl·lica que tanca, perquè tota la teua obra és molt oberta, fent referència a l'immaterial, al misteriós, en canvi la tela...

FF: La tela metàl·lica indica que no ens podem considerar lliures de debò. Sempre hi ha alguna cosa que ens priva. La tela indica aquest fre. El mateix amb la poesia. El títol *Una cançó per a ningú i trenta diàlegs inútils* remarca les converses que tenim amb les persones i que no serveixen de res perquè tenim visions diferents de les coses.

LJ: Et consideres pessimista?

FF: Per una banda sí. Però sempre en els meus llibres hi ha una embranzida positiva, endavant.

NA: Tinc la impressió que amb la poesia ets més vital que amb la pintura. La teua pintura la veig més melancònica, mai hi ha uns colors vius o violents.

FF: Sí. És diferent. La poesia em permet expressar-me més fàcilment que la pintura. Per altra banda els colors vius no em satisfan.

LJ: Podem dir que des del moment que publiques estableixes un diàleg entre el

teu món poètic i el pictòric?

FF: Segurament. Són dues vies paral·leles que evolucionen conjuntament. Sobretot quan a partir de 1985 m'apassiono per la cultura i la poesia japonesa. La poesia és inseparable de la pintura en la tradició japonesa.

NA: La teva pintura també té influència de Turner i Rothko, són pintors que cites a la plaqueta *Passarel·les/Mosaïques*, perquè normalment fas moltes referències a la pintura en la teva obra poètica.

FF: Així és. Després la meua poesia busca formes visuals, com és el cas del recull *Sorra de temps absent*. El poema *De massa*, per exemple, representa un gra de sorra, el gra de sorra que som, de massa?

NA: Felícia, hi ha alguna cosa per la qual voldries que es recordés la teva obra?

FF: Ja n'heu dit moltes, de coses, però sí, efectivament, m'agradaria que es recordés la meua obra pel missatge de llibertat que dóna i de superació de la solitud.

NA: El de la llibertat és ben clar, sempre trenques límits en la teua manera d'estructurar tant la pintura com la poesia.

LJ: Aquest trencament i potser la superació de la solitud té a veure amb la teua fascinació per l'Orient?

FF: Sempre m'ha fascinat per la diferència que la seva civilització representa de la nostra. I pel despulament de les coses. Vaig anar al Japó i més tard a Xina. El primer sola, amb el contacte de Naoyuki Sawada, que va fer les primeres versions al català dels poemes que vam publicar en l'antologia *Poesia japonesa contemporània* el 1988. No es fan aquests viatges sense una conseqüència personal. Encara vaig buscar més la meua llibertat personal. La solitud que deies és una mena de llibertat. Quan se sap aprofitar es té un gran avantatge.

LJ: I el viatge a Xina?

FF: El vaig fer l'any 1995 amb un grup de dones que anava a la conferència de Pequín. No és que participés assíduament a les reunions, va ser més per l'oportunitat de viatjar-hi, que m'hi vaig afegir. De totes maneres, considero que tenen raó les dones d'intentar fer alguna cosa i que se sàpiga perquè sempre han estat poc considerades.

LJ: Tu, com et definiries?

FF: Jo em considero una cosa molt petita i a part.

LJ: Parla'ns del silenci que és tant important en el teu darrer poemari *Postals no escrites*.

NA: Sí, perquè encara que les teves pintures siguin aparentment molt mogudes, molt informalistes, jo crec que de fet contenen un gran silenci. El moviment crec que expressa el teu desig de comunicar, però en si mateixes les obres són molt silencioses, molt contingudes.

FF: Sí, són més discretes, més apagades.

LJ: La teua obra demostra que acceptes riscos. Digue'ns-en algun que hakis pres en la teua vida?

FF: Mira, el de no saber de què menjar l'endemà. A París durant els primers temps, quan no tenia referències de res i ho vaig haver de fer tot del començament al final.

LJ: Quina edat tenies?

FF: Trenta anys. Vivia de rellogada a casa d'una francesa.

LJ: Algun altre? Perquè deies abans que en el títol del teu segon recull, *Aquelles cordes del vent*, el vent és un element de llibertat que et fuetreja, que et posa en moviment.

FF: Sí, mira, el de casar-me, va ser un risc molt fort. Em vaig casar a París amb un francès i m'hi vaig divorciar al cap de set anys. Jo era una mica més gran que ell i es va enamorar d'una noia molt més jove que jo. Després vaig haver de tornar a començar perquè el fet d'estar casada m'havia destruït la meva composició. Vaig tornar a donar classes d'espanyol, ara particulars.

LJ: Això no et fa tornar a Barcelona?

FF: La vida artística de París és molt rica, si saps aprofitar-la t'enriqueix molt.

LJ: I com és la teva relació amb Barcelona?

FF: Jo anava venint de tant en tant. Havia conservat el pis dels pares a la carretera de Sant Cugat, al Guinardó, tocant a la Vall d'Hebron. Hi tinc molts amics. Més tard a començaments dels noranta em trasllado a un pis del Passeig Marítim amb una vista sobre el Port de Barcelona i el mar. Barcelona ha canviat molt en certs aspectes, ha perdut intimitat.

LJ: Quins interessos tens ara?

FF: Tinc un projecte immediat, fer una fundació que ajudi els estudiants d'art i de literatura, que els permeti viatjar. La portarà la meva amiga Enrica Mates.

Barcelona, 10 de febrer de 2001